

საქ. სსრ სახალხო კომისართა საბჭოს და ეკონომიური საბჭოს საქმეთა მმართველობის გამოცემა

4-21

Հաստատված և համավրացական Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեյի և ՎՍՍՀ Ժողովրդա-
կան Կախարհներին Խորհրդի 1930 թ. նոյեմբերի 9-ի վրոշումով (ՎՍՍՀ-ի, Ժ. 1930 թ. № 22
հոդ. 318), մինչև 1933 թ. մարտի 16 փոփոխություններով:

1. Գյուղական խորհրդի տեղիատրելայի վրա կազմվում է գյուղական հասարակական դատարան՝ դատարանի նախագահի, նրա յերկու տեղա-
պահների և Ժողովրդական ատենակալների (հասարակական դատավորների)
կազմով:

Գյուղական հասարակական դատարանի նախագահին և նախագահի տեղապահներին ընտրում է գյուղական խորհուրդը գյուղական խորհրդի անդամների թվից, նրանց հաստատում է ռայոնական գործադիր կոմիտեն:

Գյուղական հասարակական դատարանի ժողովրդական ատենակալները (հասարակական դատավորները) յերկու սեւի քաղաքացիների թվից ընտրվում են յուրաքանչյուր գյուղի քաղաքացիների ընդհանուր ժողովներում: Ընտրողները Վրաստանի ՍՍՀ Հիմնական որենքի (Սահմանադրութեան) և խորհուրդների ընտրությունների վերաբերյալ հրահանգի համաձայն պետք է վայելին ընտրական իրավունքներ. գյուղի 50 բնակիչին ընկնում է մի ատենակալ, սակայն յուրաքանչյուր գյուղական հասարակական դատարան պետք է ունենա ատնվազն 25 ատենակալ:

ժողովրդական ատենակալների (հասարակական դատավորների) ցանկակները հաստատում է համապատասխան գյուղական խորհուրդը:

Գյուղական հասարակական դատարանի նախագահը, նախագահի տեղապահներն և ժողովրդական ատենակալները (հասարակական դատավորները) ընտրվում են այնքան ժամանակով, վորքան ժամանակ տևում են գյուղական խորհրդի լիազորությունները: Ժամանակից առաջ հետ կանչելը տեղի յե ունենում նույն կարգով և նույն հիմունքներով, վեր սահմանված և տեղական խորհուրդների անդամների հետ կանչելու համար:

Գլուղական հասարակական դատարանի նախագահը, նախագահի տեղա-
կապահաներն և ժողովրդականատենակալները (հասարակական դատավորնե-
րը) կատարում են իրենց աշխատանքն առանց վարձատրության հասարա-

կական պարտականության կարգով: Գյուղական հասարակական դատարանի տեխնիկական սպասարկումը իրագործում է գյուղական խորհրդի ապարատը:

Ծանոթություն.— Ժողովրդական ատենակալների (հասարակական դատավորների) թեկնածուներին առաջ են քաշում գյուղատնտեսական և անտառային բանվորների արհեստակցական միության տեղական կազմակերպությունները, բարակության և չքավորության խմբակները, բանվորուհիների և գեղջիկուհիների պատվիրակային ժողովները, գյուղացիական փոխողությունների կոմիտեները և տեղական այլ դեմքերը, գյուղացիական փոխողությունների կոմիտեները և տեղական այլ հասարակական կազմակերպությունները: Ժողովրդական ատենակալների թեկնածուներ կարող են առաջ քաշել նաև քաղաքացիների առանձին խմբակներն և ընտրական իրավունք վայելող առանձին քաղաքացիները:

[ՎՍԽՀ Ո. Ժ. 1931 թ. № 10, հոդ. 126]:

2. Գյուղական հասարակական դատարանները քննում են հետևյալ գործերը՝

Ա) Ք Ր Ե Ա Կ Ա Ն՝

ա) Ապրիլի բժշկության մասին, յերբ բժշկությանը են պարագում այնպիսի անձինք, վորոնք չունեն համապատասխան բժշկական կրթություն. (Քրեակ. Որ. հոդ. 199).

բ) Ժողովրդական առողջությունը պաշտպանող կանոնները խախտելու մասին, յեթե այս խախտումները չեն նախատեսված քրեական որենսդրության հատուկ հոդվածներով կամ կենտրոնական և ռազմական մարմինների պարտադիր վորոշումներով նաև իշխանություն տեղեկություն չտալու մասին մարդկանց և անասունների համաճարակ հիվանդությունների մասին.

գ) պարզ սրիկայություն մասին, այսինքն անպատկառ արարքներին մասին, վոր կապակցված են հասարակության նկատմամբ ցույց տված անարգանքի հետ, յեթե հանցավորը միաժամանակ չի հայտնաբերել վայրագություն, անպարկեշտություն, առանձին համառություն կամ բացառիկ հանդուգություն և ցինիզմ (Քր. Որ. հոդ. 75 մ. 1.).

դ) զրպարտության մասին, այսինքն ակնհայտի սուտ և ուրիշին նշավակող հանգամանքներ տարածելու մասին. (Քր. Որ. հոդ. 176. մաս 1).

յե) խոսքով, գրությունով կամ դրծով մեկին վիրավորանք հասցնելու մասին. (Քր. Որ. հոդ. 174).

զ) հարվածելու, ծեծելու և այլ բռնի գործողություններ կատարելու մասին առանց մարմնական վնաս հասցնելու. (Քր. Որ. հոդ. 158 մաս 1).

և) կոռուստներին և մենտոսներին պատկանող անձնական (չհասարակականացրած) գույքի գողություն, վոչնչացման և վնասելու մասին (սույն թվում ցանքերին, այգիներին, խաղողի այգիների դիտավորյալ արածավերը և այլն բացի բամբակի ցանքերին արած ավերից), յեթե այդ արվել է առաջին անգամ և յեթե պատճառած վնասի չափը հիսուն ռուբ. ավելի չէ.

ը) առանձին չքավոր-միջակ տնտեսությունների կողմից պետական և հասարակական առաջադրանքներից բխող պարտավորությունները չկատարելու մասին, յեթե համապատասխան գյուղական խորհրդի կարծիքով այս տնտեսությունների ղեկավարների նկատմամբ ավելի նպատակահարմար է կիրառել հասարակական ներգործության մեթոդներ, քան թե նրանց պատասխանատվության յենթարկել վարչական կամ դատական կարգով վրաստանի ՍԽՀ Քր. Որ. 61 հոդ. համաձայն.

թ) գ ու ռ ս և ձ գ վ ա ծ:

[ՎՍԽՀ Ո. Ժ. 1931 թ. № 10 հոդ. 126. ՎՍԽՀ Ո. Ժ. 1932 թ. № 17, հոդ. 142. 1933 թ. № 5 հոդ. 80]:

Բ) Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Ց Ի Ա Կ Ա Ն՝

Յոթնասունն ու հինգ ռուբ. վոչ ավելի գումարի այնպիսի հայցերը, վոր բխում են ստացված քային իրավահարաբերություններից:

[ՎՍԽՀ Ո. Ժ. 1932 թ. № 17, հոդ. 142. № 21 հոդ. 209]:

Գ) Ա Շ Խ Ա Տ Ա Ն Ք Ա Ց Ի Ն՝

25 ո. վոչ ավելի գումարի աշխատանքային վեճերը, վոր ծագում են վարձվող աշխատավորների և աշխատավորական վարձատուների մեջ (միանձնյա գյուղացիական տնտեսությունների, տնայնագործների, արհեստավորների մեջ և այլն) նաև հասարակական հովիվների և վարձատուների մեջ:

[ՎՍԽՀ Ո. Ժ. 1931 թ. № 14 հոդ. 165]:

Դ) Հ Ո Ղ Ա Ց Ի Ն՝

Հոգերի աշխատավորական ոգտագործման իրավունքի վերաբերյալ այնպիսի վեճեր, վորտեղ կողմեր են հանդիսանում առանձին ծխերը կամ առանձին քաղաքացիները անկախ հայցի գումարից, նմանապես ծխի բաժանման վերաբերյալ գործերը:

Ծանոթություն.— Քաղաքացիական, աշխատանքային և հողային գործերը, յերբ կողմերից մեկը հանդիսանում են պետական հիմնարկություններ, կոոպերատիվային և հասարակական կազմակերպություններ կամ մասնավոր իրավական անձինք (բաժնետիրական և այլ ընկերություններ) յենթակա չեն գյուղական հասարակական դատարաններին:

3. Սույն կանոնադրութեան 2-րդ հոդ. նախատեսած գործերը անպայման քննվում են հասարակական դատարաններում, յեթե գոյութիւն ունեն հետեւյալ պայմանները՝

ա) լիտ «Ա» «ա», «բ», «գ», «ե» կետերում թվարկած գործերը, յեթե սույն կետում նախատեսված հանրութեան համար վտանգավոր գործողութիւնները կատարված են համապատասխան գյուղական խորհրդի կողմից միավորվող տերիտորիայի վրա այնպիսի անձանց կողմից, վեր մշտապես բնակվում են այս տերիտորիայի վրա:

բ) նույն լիտերայի այլ կետերում թվարկած գործերը, յեթե մեղադրվողներն և տուժողները մշտապես բնակվում են մի գյուղական խորհրդի կողմից միավորվող տերիտորիայի վրա:

գ) «Բ» և «Գ» լիտերաներում, բացի բատրակների և հովիւների վարձատուների հետ ունեցած աշխատանքային վեճերից և «Դ» լիտերայում թվարկած գործերը, թե հայցվորներն և պատասխանողները մշտապես բնակվում են մի գյուղական խորհրդի կողմից միավորվող տերիտորիայի վրա, իսկ հողային գործերի նկատմամբ, յեթե ընդ սին վիճելի հողամասը գտնվում է նույն տերիտորիայի վրա:

Վերև մատնանշած գործերը, բացի սույն հոդվածի «Ա» կետում նախատեսվածներից, այն դեպքերում, յերբ նրանց մեջ իբրև կողմեր մասնակցող քաղաքացիները բնակվում են զանազան գյուղական խորհուրդներով միավորվող տերիտորիայի վրա, յենթակա յեն գյուղական հասարակական դատարանի քննութեանը, յերբ հայտարարութիւն տվողը դիմում է այն դատարանին, վորի շրջանում գտնվում է կատարած հանցագործութեան վայրը (քրեական գործեր), պատասխանողի բնակավայրը (քաղաքացիական և աշխատանքային գործեր), վիճելի հողամասը (հողային գործեր):

Բատրակների և հովիւների վարձատուների հետ ունեցած աշխատանքային վեճերը յենթակա յեն գյուղական հասարակական դատարանի քննութեանը միայն այն դեպքում, յերբ այս դատարանին դիմում է բառով կամ հովիւի:

[ՎՍԽՀ Ո. Ժ. 1931 թ. № 14, հոդ. 165. ՎՍԽՀ Ո. Ժ. 1932 թ. № 17, հոդ. 142]:

4. Յեթե գյուղական հասարակական դատարանը գտնում է, վոր ստացված գործը յենթակա չէ իր իրավասութեանը կամ թեև յենթակա չէ, բայց բարդ բնույթ ունի կամ պահանջում է ներգործութեան ավելի խիստ միջոցների կիրառում քան այդ նախատեսված է սույն կանոնադրութեան 14-րդ հոդվածով, նա իրավունք ունի գործը հանձնել համապատասխան ժողովրդական դատարանին քննարկելու համար ընդհանուր յենթակայութեան կարգով:

Ժողովրդական դատարանին սեփական նախաձեռնութեամբ կամ դատախազութեան հայտարարութեան հիման վրա իրավունք է վերապահվում

վերև մատնանշած շարժարկներով ամեն մի գործ հանել գյուղական հասարակական դատարանի վարույթից և վերցնել իր քննութեան ընդհանուր յենթակայութեան կարգով:

Ծանոթութիւն.— Յեթե բատրակների և հովիւների վարձատուների հետ ունեցած աշխատանքային վեճերի վերաբերյալ գործերից պարզվում է, վեր հայցվորին հասնում է 25 ո. ավելի կամ թե վարձատույին պետք է յենթակել քրեական պատասխանատվութեան աշխատանքային որենքները խախտելու համար, ամբողջ գործը պետք է հանձնվի ժողովրդական դատարանին:

[ՎՍԽՀ Ո. Ժ. 1931 թ. № 14 հոդ. 165]:

5. Գործերը գյուղական հասարակական դատարաններում հարուցվում են թե կողմերի բանավոր կամ գրավոր դիմումներով, թե յերբորդ շահագրգռված անձանց, նաև արհեստակցական և հասարակական կազմակերպութիւնների հայտարարութիւնների հիման վրա:

Սույն կանոնադրութեան 2-րդ հոդ. լիտ. «Ա» «ա», «բ», «գ» և «ե» կետերում թվարկված գործերը քննվում են գյուղական հասարակական դատարանների կողմից նաև գյուղական խորհուրդների, դատախազութեան և միլիցիայի հայտարարութիւնների հիման վրա:

Սույն կանոնադրութեան 2-րդ հոդ. Ս. լիտ. «ը» կետում թվարկած գործերը քննում են գյուղական հասարակական դատարանները յեթե այդ մասին գոյութիւն ունի համապատասխան գյուղական խորհրդի վորոշում:

[ՎՍԽՀ Ո. Ժ. 1932 թ. № 17, հոդ. 142. 1933 թ. № 5 հոդ. 80]:

Ծանոթութիւն.— Բատրակների և հովիւների վարձատուների հետ ունեցած աշխատանքային վեճերի վերաբերյալ հայտարարութիւնները կարելի չէ անել վարձատույի մոտ աշխատելու ժամանակ կամ 6 ամսվա ընթացքում, հաշվելով արձակման կամ աշխատանքից հեռացնելու օրից:

[ՎՍԽՀ Ո. Ժ. 1931 թ. № 14 հոդ. 165]:

6. Գործերի քննութիւնը գյուղական հասարակական դատարաններում կաշկանդված չի դատավորութեան վորեկից ձևական կանոններով, բացի այն կանոններից, վոր պարունակվում են սույն կանոնադրութեան մեջ:

Ծանոթութիւն 1. Գործերի վարույթը գյուղական հասարակական դատարաններում ազատ է ամեն տեսակի տուրքերից և գանձումներից:

Ծանոթութիւն 2. Աշխատանքային վեճերը դատարանը րւծում է աշխատանքի գործող որենքների համաձայն:

[ՎՍԽՀ Ո. Ժ. 1931 թ. № 14 հոդ. 165]:

Ծանոթութիւն.—Նշանակելով ներգործության չափը գյուղական դատարանը մեծամասնակ կարող և պարտավորեցնել մեղա-

պարտին հատուցել պատճառած փեսար 50 ո. վոչ ավելի գումարի չափով:

15. Գյուղական հասարակական դատարանը յերբ ստացված քային վեճեր քննելու ժամանակ պարզում է, վոր անհնարին է միանվագ վճարել վճռած գումարը, կարող է հետաձգել կամ մատնատել վճարումը սակայն վոչ ավելի քան 3 ամիս ժամանակով:

16. Գյուղական հասարակական դատարանի վորոշումները վերջնական են, յենթակա չեն բողոքարկման և կատարվում են անմիջապես:

Այս վորոշումները կարող է վերացնել համապատասխան ռայոնի ժողովրդական դատարանը միայն հսկողութեան կարգով իր նախաձեռնութեամբ կամ դատախազի բողոքի հիման վրա:

Ծանոթութիւն.— Գյուղական հասարակական դատարանի բաղադրանքի և հովիւների վարձատույի հետ ունեցած աշխատանքային վեճերի վերաբերյալ վճռի վերացման դեպքում, բաղադրանքի և հովիւին այս վճռի հիման վրա վճարած գումարը չի կարելի յետ գանձել, յեթե հաստատված չլինի, վոր բաղադրանքի և հովիւի վերկայացրել են դատարանին կեղծ փաստաթղթեր կամ հաղորդել են սուտ տեղեկութիւններ:

[ՎՍԽՀ Ո. Ժ. 1931 թ. № 14 հոդ. 165]:

17. Այն դեպքում, յերբ կամավոր կերպով չեն կատարում գյուղական հասարակական դատարանի վորոշումը, այս վորոշումը դատարանի նախագահի համապատասխան մակագրութեամբ հարկադիր կերպով ի կատար է ածվում գյուղական կատարածուների միջոցով:

Ծանոթութիւն.— Գյուղական հասարակական դատարանի կողմից նշանակած հարկադիր աշխատանքները դատարանի նախագահի կարգադրութեամբ կարելի յէ հետաձգել՝ ա) դատապարտյալի հիվանդութեան դեպքում՝ մինչև նրա առողջանալը. բ) դաշտային աշխատանքների ժամանակ—մինչև նրանց ավարտելը:

18. Գյուղական հասարակական դատարանների գործունեութեան ղեկավարութիւնը զբաղւում է ժողովրդական դատավորների վրա: Այս դատարանների գործունեութեան հսկողութիւնը իրագործում են ժողովրդական դատավորները և դատախազութիւնը:

Ժողովրդական դատավորներն ու դատախազութիւնն իրագործում են գյուղական հասարակական դատարանի գործունեութեան ղեկավարութիւնն և հսկողութիւնը այն կարգով, վոր սահմանվում է գերագույն դատարանի և հանրապետութեան դատախազի հրահանգներով, վոր հրատարակվում են նրանց փոխադարձ համաձայնութեամբ:

19. Գյուղական հասարակական դատարանը պարբերաբար իր գործունեութեան մասին հաշիւ է տալիս գյուղական խորհրդին:

ՊՈԼԻԳՐԱՖԻՍՏԻԻ-ԻՆ ՏՊԱՐԱՆ

